

'Kijk, ik kan het zelf!'

ALEZ oprichten
in 10 losse, persoonlijke verhalen

Silvie Warmerdam

Over ALEZ

ALEZ staat voor Academie voor Leren en Zelfstandigheid en is de plek in Breda waar jongeren (16+) met een verstandelijke beperking verder kunnen leren na het VSO of Pro. ALEZ is een ouderinitiatief en bestaat sinds augustus 2020. Onze jongeren krijgen 3 dagen onderwijs op maat in kleine groepjes en lopen 2 dagen stage, zoveel mogelijk bij reguliere bedrijven. Zo zelfstandig mogelijk worden is ons doel, omdat ze daar het gelukkigst van worden.

Over de auteur

Silvie Warmerdam is de moeder van Daniël (2004, syndroom van Down) en mede-oprichter van ALEZ. Ze is samen met de andere twee bestuursleden verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de academie. Silvie is van huis uit schrijfster en heeft haar eigen bedrijf 'Warmerschrijven'. Ze schrijft de verhalen in deze bundel op persoonlijke titel.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Er zijn mogelijk auteursrechten op dit materiaal van toepassing. Voor meer informatie: www.alez-academie.nl of info@alez-academie.nl
© ALEZ 2023, Breda

Voorwoord

'Kijk, ik kan het zelf'

In augustus 2020 stapte ik samen met Wendy Sanderson in een avontuur. We gingen wel even ALEZ oprichten. Gelukkig waren we naïef en onbevungen en hadden we nog geen idee van de hoeveelheid werk die op ons af zou komen. 'Pionieren klinkt leuk, maar is vooral achter de feiten aanlopen', zeiden we vaak. Maar, net als onze jongeren doen we de dingen graag zelf en dus gaven we niet op.

Nu bijna 2,5 jaar later staat ALEZ en zijn we er klaar voor om te groeien. Ik ben enorm trots op de jongeren, op ons team, op onszelf en wat we al hebben bereikt. In dit boekje neem ik je in losse, persoonlijke verhalen mee op ons avontuur. De mooie momenten, de spannende momenten en de momenten dat we even op onze tanden moesten bijten. Lees je mee?

Silvie Warmerdam
maart 2023

PS Een deel van deze verhalen verscheen eerder op de website 'Wat niemand weet...' en in Down+Up.

01 Positief over je kind

Daniël loopt één ochtend in de week stage bij de Jumbo. Een stage geregeld door ALEZ, de academie waar hij sinds augustus 2020 naar toe gaat. Na vier stageochtenden zouden we evalueren hoe het gaat en beslissen of hij ermee door zou gaan. Ik zat bijna in tranen bij de evaluatie afgelopen dinsdag, want zo vaak gebeurt het niet dat er zo positief over je kind gesproken wordt.

Al na de eerste dinsdag kwam Daniël enthousiast thuis. Het was zo leuk en Patricia, die hem vanuit de Jumbo begeleidt, was zo aardig. Na de tweede dinsdag wist hij thuis alle namen van zijn collega's op te noemen. Toen ik hem de derde dinsdag wegbracht -het is nog te ver om alleen te fietsen- werd hij overal in de winkel begroet. Die ochtend had hij geholpen om de vrachtwagen in te laden met lege dozen.

Hier thuis ging het opeens over schappen, spiegelen, rolcontainers, emballage. Een nieuw jargon en een nieuwe wereld. Eigenlijk zou hij vier ochtenden gaan en dan zouden we de vijfde dinsdag evalueren. Maar aan het einde van de vierde ochtend vroeg z'n begeleider: 'Het gaat zo goed, komt hij volgende week dinsdagochtend ook?'

In z'n stageboek stond achter de taak 'kartonbak vervangen' dat Daniël dat helemaal zelfstandig had gedaan.

Zelfstandig

Ik keek met open mond van verbazing naar Daan. Ik had wel verwacht dat hij het leuk zou vinden, maar dat het zo goed zou gaan, dat hij het zo snel zou oppikken, dat had ik niet verwacht. Hij verbaasde zelfs mij. Het is nog maar een jaar geleden dat we afscheid namen van het VSO. Toen vonden ze daar dat hij geen initiatieven nam en niet zelfstandig genoeg was om stage te gaan lopen.

De middag na de vijfde stage-ochtend zaten we bij de Jumbo voor de evaluatie. Daniël met een smile van oor tot oor. Aan tafel de baas van het team waar Daniël onder valt en de filiaalmanager. 'Hij is van harte welkom om zo lang te blijven als hij wil', zei de filiaalmanager.

En de baas: 'Daniël heeft een enorme progressie laten zien in vijf weken. Werkt echt hard en pikt nieuwe dingen snel op. We laten hem steeds wat meer zelfstandig doen. En dat is superleuk. De klanten reageren enthousiast, net als mijn team. Ze halen extra motivatie uit Daniël in hun midden, vinden het heel tof dat hij er is en zo zijn best doet.'

Ik zat erbij, hoorde het aan en voelde een traan branden. Dat er zo positief over je kind gepraat wordt, dat gebeurt echt veel te weinig. Hoe vaak moeten we niet opboksen tegen vooroordelen, tegen lage verwachtingen en tegen mensen die denken dat hij niets bij te dragen heeft aan de samenleving of zelfs vinden dat hij niet geboren had hoeven worden?

En om dan te horen dat hij anderen motiveert door zichzelf te zijn en met zoveel zichtbaar plezier samen te werken, ik was er stil van.

02 Langzaam leren

Toen ik Daniël aanmeldde voor het voortgezet speciaal onderwijs -hij zat toen in groep 8 van een gewone basisschool, was net 13- kreeg ik een discussie over het onderwijsaanbod op het VSO. 'We stoppen met taal en rekenen en de zaakvakken zoals die op de basisschool worden aangeboden', zeiden ze. 'Dat is nu wel zo'n beetje klaar, we richten ons vooral op het aanleren van werknemersvaardigheden'. Dat was mijn kennismaking met het speciaal onderwijs en eerlijk gezegd werd ik er niet zo gelukkig van.

Daan was op dat moment 13, dus hoezo werknemersvaardigheden? Zijn oudere broer kreeg toen hij 13 was toch ook nog gewoon taal en rekenen op de middelbare school? Al noemen we dat dan wiskunde en valt dat taal uit elkaar in Nederland, Engels, Frans. En waarom zou Daan niet nog een paar jaar volop rekenen, schrijven, lezen, aardrijkskunde, biologie mogen krijgen? En geschiedenis en burgerschap? Hoe meer hij leert, hoe zelfstandiger hij wordt en hoe zelfstandiger hij is, hoe minder hij de samenleving kost, toch? Maar zo werkt het niet, leerde ik in die drie jaar die hij uiteindelijk op het VSO heeft gezeten. Er werd toegewerkt naar stages gericht op beschutte arbeid of dagbesteding. Dat hij enorm veel lol beleefde aan topografie en spreekbeurten houden, was in de eerste klas nog leuk, maar daarna niet meer van toepassing. 'Misschien kan hij op een reisbureau stage gaan lopen', opperde ik. Maar dat paste niet in het aanbod van het stagebureau van de school.

Blijven leren

Toen hij 16 werd, kwamen we erachter dat Daniël niet meer leerplichtig was. Omdat hij toch nooit een MBO1-diploma, het zogenaamde entreebewijs, zou gaan halen, mocht hij van school. Standaard stromen jongeren met het etiket beschutte arbeid/dagbesteding in hun dossier, uit met 18. Maar er is niemand die je tegenhoudt als je je kind al met 16 jaar van school haalt.

Ik vroeg een Wlz-indicatie aan, kreeg een zak met geld. Die combinatie van dat geld met het einde van de leerplicht, gaf me het gevoel dat het niemand meer iets interesseerde wat er nog met Daan zou gaan gebeuren. Al zou ik hem de rest van zijn leven voor de TV zetten met een bakje chips, er kraait geen haan meer naar.

Boos zei ik dat het toch echt niet kan dat kinderen die zo langzaam leren, de minste tijd krijgen om te leren. Terwijl zijn oudere broer van bijna 20, vrolijk aan de universiteit was begonnen.

Tegelijkertijd gaf dat einde van de leerplicht, in combinatie met die Wlz-indicatie ons heel veel vrijheid. Waar we dankbaar gebruik van maakten.

Want we begonnen gewoon zelf een bijzondere, wat aparte dagbesteding waar taal en rekenen dagelijks op het programma staan. Waar elke dag naar het Jeugdjournaal wordt gekeken en van hem verwacht wordt dat hij een spreekbeurt houdt.

We begonnen ALEZ, de academie voor Leren en Zelfstandigheid en na een paar maanden rekende hij uit zijn hoofd tot 20 en zelfs ik hoor aan zijn zinsgebruik dat zijn taalvaardigheid in grote stappen verbetert.

De ontwikkeling van jongeren met een beperking stopt niet bij 16 of 18 jaar. Net als iedereen kunnen en willen ook zij een leven lang leren. Je moet als ouder alleen zelf het initiatief nemen en het begaande pad verlaten om dat mogelijk te maken.

03 Niet uit de startblokken

Daniël is van het VSO af en gaat naar een privé-school. Een eigen initiatief dat we dit schooljaar gestart zijn. Nu nog erg kleinschalig, maar met de ambitie om te groeien. We, dat zijn de ouders van de twee leerlingen die de school nu heeft, samen met een paar ouders die veel interesse hebben. We hebben nog enorm veel werk te verzetten om er echt iets van te maken. Daarbij lopen we tegen onze eigen grenzen aan.

Onze school heet ALEZ, Academie voor Leren en Zelfredzaamheid, en is bedoeld voor jongeren met een verstandelijke beperking van 16+.

'Deze jongeren zijn nog lang niet uitontwikkeld wanneer zij het VSO verlaten. In de volle breedte kunnen ze flink groeien als ze worden uitgedaagd en de juiste kansen krijgen', laat een actueel onderzoek zien. En dat is dus precies wat we met ALEZ doen.

Prachtig natuurlijk en we willen er ook echt een succes van maken. We moeten aan de slag met het regelen van stages, met het worden van een stichting en met de erkenning bij het Zorgkantoor, zodat we onze leerkrachten uit pgb kunnen betalen. Maar het lukt gewoon niet zo goed. We komen niet uit de startblokken.

Stages

Vorige week hadden Wendy en ik een evaluatiegesprek met het horecabedrijf waar we nu een ruimte huren voor ALEZ. Daar zijn ze superblij met onze kids.

'Hoe gaat het met de stages?' vroeg de bedrijfsleider.

'Niet goed', antwoordden we en zonder dat we het hadden voorbesproken of eerder hadden bedacht, vertelden we dat we moe zijn. Moe van het op de barricades staan om een goed leven voor onze kids te regelen. Een leven waarin ze erbij horen en erkend worden om hun bijdrage aan de maatschappij. De emotionele drempel die we nu met ALEZ over moeten om bijvoorbeeld stages te regelen is te hoog. We hebben te vaak nee gehoord, we durven gewoon niet meer zo goed.

We keken zelf van ons antwoord op. Daar zit dus onze pijn, de zere plek waarom we niet met vliegende vaart aan de slag zijn. We zijn geen naïeve, enthousiaste ouders meer die denken dat ze de wereld wel even kunnen veranderen. We lopen al 16, 17 jaar mee en hebben onze portie strijd meer dan gehad. We zijn gewoon moe.

En dus zoeken we nu iemand die voor ons achter stages aan wil. Die wel de energie heeft om bij bedrijven binnen te stappen en bij een 'nee' of 'ja, maar' gewoon doorpakt. Vol goede moed stel ik een personeelsadvertentie op.

04 Wat is onderwijs?

We willen allemaal dat onze kinderen zich blijven ontwikkelen. Of het nu gaat om zelf leren fietsen, zelf leren tandenpoetsen of leren om aan te geven of ze uit de blauwe of de rode beker willen drinken, dat maakt niet uit. Iedere ontwikkelingsstap maakt hun wereld groter, geeft gevoel van eigenwaarde en vergroot zelfredzaamheid. Maar wanneer is het stimuleren van de ontwikkeling onderwijs en wanneer niet?

Is leren klokkijken onderwijs? Is leren lezen onderwijs? Het lijken onbelangrijke vragen, want wat maakt het uit welk woord je gebruikt? Stimuleren, begeleiden, onderwijzen, what's in a name? Als je kind die stapjes maar blijft zetten.

Maar iedereen die te maken heeft met het verantwoorden van pgb uit de Wlz weet dat het wel degelijk uitmaakt. Want je pgb inzetten voor onderwijs mag niet. Maar pgb inzetten om je kind vaardigheden aan te leren waarmee het kan deelnemen aan de maatschappij, mag wel. Dus is de vraag 'wat is onderwijs?' heel relevant.

Is leren klokkijken onderwijs als je het onderdeel laat zijn van OV-training? Is leren rekenen onderwijs als het onderdeel is van boodschappen doen? Is leren lezen onderwijs als het onderdeel is van mediawijsheid en leren omgaan met social media?

De afgelopen maanden heeft Daniël bij ALEZ, een groot project over gezonde voeding gedaan (schijf van vijf, gezonde vetten, je kent het wel). Is zijn academie daarmee eigenlijk een verkapte school omdat zo'n project onderwijs is? En mogen we de academie dus niet uit de Wlz bekostigen.

Of valt het onder stimulerende daginvulling waarmee we zijn zelfredzaamheid vergroten? En past de academie wél binnen de Wlz? Allemaal vragen waar we ons bij de oprichting van ALEZ druk om moeten maken.

Doorgaande ontwikkeling

En ja, daar vind ik wel wat van. Ik vind er wel wat van dat 'zo veel mogelijk, zo lang mogelijk en zo breed mogelijk' ontwikkelen niet als het allerbelangrijkste wordt gezien voor onze kinderen. Het is eerder andersom: na hun zeg 18e, is zich verder ontwikkelen helemaal geen doel meer. Als dat wel jouw doel is als ouder, heb je het lastig.

Ik vind er wel wat van dat initiatieven van ouders om hun kind zich zoveel mogelijk te laten ontwikkelen, moeten passen binnen de kleine afgepaste hokjes van het zorgsysteem. Dat er zo weinig vrijheid is dat je je als ouders wel drie keer bedenkt voordat je zelf iets opzet. En als je dan toch enthousiast aan de slag gaat, dat je dan zo vaak je neus stoot, dat bijna iedereen het opgeeft.

Maar het doet er niet toe wat ik ervan vind, want daarmee verandert er niets. Dus ga ik puzzelen om onze ALEZ zo te omschrijven en zo in te richten dat het geen onderwijs is. En zeker geen school.

05 Lastige jaren

Vorig jaar hebben we ALEZ opgericht, de Academie voor Leren en Zelfstandigheid. Een academie waar zestienplussers met een verstandelijke beperking verder kunnen leren na het VSO of de praktijkschool. Omdat de academie groeit, hebben we steeds nieuwe leerkrachten en begeleiders nodig. Vandaag ging ik koffiedrinken met een nieuwe invalleerkracht. Ze heeft alleen ervaring in het reguliere onderwijs.

Deze juf heeft vier donderdagochtenden op een rij lesgegeven aan de ALEZ-jongeren. Het lesgeven en de lesstof waren niet nieuw voor haar, maar de 'doelgroep' wel.

'Ik hou nu al van ze', zegt ze lachend als we onze cappuccino bestellen. 'En wat een leuke uitdaging was het om ze bij de les te houden en iets bij te brengen.'

We praten door over de jongeren, over de academie en wat er nodig is om het onderwijs naar een hoger niveau te tillen.

Dan zegt ze als we nog een kop koffie bestellen: 'Ik ben ook zo benieuwd naar jullie als ouders. Hoe is het voor jullie? Wil je me vertellen hoe het was toen Daniël geboren werd?'

Haar vraag torpedeert me terug in de tijd. Terug naar dat moment dat Daan geboren werd. De kinderarts die haar vermoeden uitsprak, de couveuse vanwege zijn vermeende hartafwijking en de onzekerheid over de toekomst na de diagnose. Die er overigens binnen een paar dagen was.

'Wat het moeilijkst is, is het besef dat de zorg nooit meer ophoudt. Zeker nu vriendinnen een nieuw leven krijgen, omdat hun jongsten het huis uit gaan. Voor ons komt dat nieuwe leven samen nog lang niet, of misschien wel nooit. Daniël zal immers nooit zelfstandig worden.'

Betrokken ouders

Op het moment dat ik het zeg, voel ik het ook. Van alle jaren dat we Daniël zijn ouders zijn, moeten de lastigste nog komen. De jaren waarin we het levend verlies meer gaan voelen, zeker als over een paar jaar ook Simeon, de jongere brus, eindexamen gaat doen en uit huis gaat.

Natuurlijk zal Daniël ooit ergens gaan wonen -we zijn in een wooninitiatief gestapt- maar daar zullen we altijd bij betrokken blijven. We houden de verantwoordelijkheid.

'Het zorgen voor gaat zelfs door naar de tijd als we er niet meer zijn', zeg ik dan.

'Ja, daar had ik ook al over nagedacht', knikt de invaljuf. 'Je zult daar nu al op moet voorsorteren.'

We praten nog even door over de academie en haar rol in de komende maanden en nemen dan afscheid. Weer thuis staar ik naar mijn scherm. De ALEZ-emails die op een antwoord wachten, dringen niet tot me door. Ik denk aan ons leven met Daniël. Aan alle mooie momenten, maar ook aan de lastige en aan al die momenten die nog gaan komen. En dan ben ik opnieuw terug in het ziekenhuis en voel opnieuw de onzekerheid over de toekomst die we toen ook voelden.

06 Inclusief onderwijs

Ik ging naar een conferentie. Je weet wel, zo'n dag met heel veel mensen in een zaal, een spreker, een panel, in de middag workshops en netwerken tijdens de lunch. Voor corona hadden we die ook. En ja dat was onwennig, ik kwam overprikkeld van zoveel indrukken, zoveel mensen te dichtbij thuis (en van de lange file op de terugweg). Maar ook geïnspireerd én helaas ook teleurgesteld.

De conferentie ging over inclusief onderwijs en had als titel meegekregen 'Naar een inclusiever onderwijs.' Deze titel alleen al bleek voer voor discussie. Waar de één 'm weinig ambitieus en dus weinig inspirerend vond -het had 'naar inclusief onderwijs' moeten zijn-, moedigde de titel een ander aan om vooral door te gaan met stappen zetten.

Illya Soffer, directeur van Leder(in) zat in het panel en zei: 'Inclusie is voor mij erbij horen, meedoen én jezelf kunnen zijn.' Die vond ik mooi, vooral de toevoeging jezelf kunnen zijn. Ik dacht aan Daniël en hoe hij altijd zichzelf is en er daardoor net te vaak niet bij mag horen. Te vaak heb ik dan de neiging om hem te willen veranderen, terwijl we als samenleving moeten veranderen. Want zoals iemand anders op het grote podium zei: 'De samenleving is al inclusief, we willen het alleen niet zien.'

Meedoen

Alleen, die mooie woorden van de ochtend verbleekten wat mij betreft in de middagsessies. Of in ieder geval in de sessies waar ik bij was en waar het vooral ging over inclusiever onderwijs op het VO.

Alle voorbeelden die werden genoemd, alle successen die werden aangehaald in het samengaan van regulier en speciaal onderwijs, gingen allemaal over leerlingen die minimaal VMBO-basis aankunnen. Om even in het jargon te blijven: leerlingen met een REC 4 of REC 2 indicatie, die steeds vaker met begeleiding op een reguliere middelbare school terecht kunnen en daar hun diploma's halen.

En dat is geweldig voor deze leerlingen die steeds vaker meedoen, erbij horen en zichzelf kunnen zijn. Maar het knaagde ook.

Want in alle sessies waar ik bij was of over heb teruggehoord, ging het niet over de Daniëls van deze wereld. Het ging niet over leerlingen met een verstandelijke beperking voor wie VMBO-basis te hoog gegrepen is, maar die wel veel te bieden hebben. Laat staan dat het over kinderen ging die nu geen onderwijs volgen, maar naar een ODC of KDC gaan. Uiteindelijk bleek dat de conferentie toch niet over ieder kind ging.

Terwijl alle kinderen ook nu onderdeel zijn van de samenleving. Inclusie zou ook voor hen moeten gelden. Ze mogen op hun eigen plek zichzelf zijn, maar doen niet mee. En ja, dat gaat mij aan mijn hart. Want iedereen wil erbij horen en iedereen heeft de samenleving wat te bieden. Maar dan moeten we dat wel willen zien.

07 Even over The Voice

Ik weet het, er is al (te) veel over gezegd. Maar toch moeten we het er hier, op deze plek ook nog even over hebben: de schandalen rond The Voice of Holland. Niet over alle ins en outs en alle vunzige details, die laat ik aan anderen. Maar wel over onze kinderen. Want ook al gaat het in de media niet over hen, ze hebben er wel mee te maken.

Hier thuis kwam meteen de vraag op: hoe vertellen we Daniël over deze rel? Hij is dan wel geen grote fan van het programma, zijn vrienden en klasgenoten zijn dat wel. Ali B is het grote idool van Maaren, Daniël z'n vriendin. Het is haar grote droom om aan The Voice mee te doen. En dus kent Daniël ook alle Voice-coryfeeën.

Korte lijnen

Hij kijkt naar het nieuws, ziet de kranten, hoort ons praten; hij krijgt het echt wel mee en stelt vragen. Gelukkig zijn de lijnen binnen ALEZ, D, superkort en kon ik mijn vraag 'hoe vertellen we dit?' in onze app-groep van ouders en leerkrachten kwijt.

'Ik hebt het er morgen met ze over en koppel het aan het vlaggensysteem. Daar hebben we net een aantal lessen over gedaan', reageerde één van de leerkrachten meteen.

Het vlaggensysteem is een lesmethode om te leren wanneer elkaar aanraken wel en niet kan, mag en gewenst is.

Hoeveel leerkrachten en begeleiders op VSO's, dagbestedingen en woongroepen zouden The Voice hebben aangegrepen om over seksueel misbruik te praten? Ik mag hopen heel veel. Want onze kinderen zijn niet alleen vaak fan van het programma, onze kinderen zijn ook kwetsbaar. We kunnen onze kop in het zand steken, maar seksueel misbruik komt nog steeds te veel voor onder mensen met een beperking.

De laffe oproep van John de Mol om het gewoon te melden, is voor veel vrouwen al ingewikkeld. Laat staan voor onze kids, die vaak genoeg de woorden niet hebben. Mocht je het schandaal dat zo breed is uitgemeten, nog niet hebben aangegrepen om met je kind, maar ook met zijn of haar begeleiders het gesprek aan te gaan over seks, aanraken en je eigen lijf, doe dat dan vooral nog.

Daniël kwam uit school met verhalen over Ali B en Marco Borsato; hij begreep prima wat ze niet goed hadden gedaan. Hun wangedrag maakt dat moeilijke begrip wederzijdse toestemming een stuk concreter voor hem. En zo levert zoveel narigheid ook nog iets positiefs op.

08 Geen vervolgopleiding is niet oké

De VGN, de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, de koepelorganisatie van alle zorginstellingen, organiseerde een online-bijeenkomst over de talentontwikkeling van jongeren met een verstandelijke beperking. Een mooi en belangrijk onderwerp, dus had ik me opgegeven en luisterde mee. En om eerlijk te zijn, was ik toch wel verbijsterd. Verbijsterd over de stand van zaken rond de ontwikkelingskansen van onze kinderen.

Tijdens de bijeenkomst stond het onderzoek dat Spelderholt heeft laten uitvoeren naar de ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren, centraal. De titel van het rapport is 'Perspectief op Ontwikkeling' en onderzoeker Selle van der Woude was aanwezig in de studio om tekst en uitleg te geven. De presentatie was in handen van Gijs Wanders, journalist en vader van een meisje met een licht verstandelijke beperking. Hij vertelde als opening zijn persoonlijke verhaal. Zijn dochter heeft alle kansen gekregen om haar talenten te ontwikkelen en dat was bepalend voor haar levensgeluk. 'En dus ook voor ons,' legt Wanders uit. 'Met een baan en de erkenning dat ze erbij hoorde en mee kon doen, kwam ook een heel ander, veel positiever gedrag.' Selle van der Woude begon zijn uitleg met de conclusie uit het onderzoek dat jongeren met een verstandelijke beperking na het VSO of Praktijkschool, nog lang niet uitontwikkeld en uitgeleerd zijn. Uit het onderzoek blijkt dat een vervolgopleiding (zoals Spelderholt) veel impact heeft op de kwaliteit van hun leven. 'Geen vervolgopleiding is gewoon niet oké!' zei hij en ik schreef driftig mee.

Uitgaan van talenten

Hij legde in zijn verhaal de nadruk op jongeren met een matige verstandelijke ontwikkeling, omdat ook zij kunnen doorleren. En omdat de initiatieven die er zijn, zich bijna allemaal richten op jongeren met een licht verstandelijke beperking. Dat bleek ook uit het praktijkvoorbeeld dat door een zorginstelling was voorbereid. Een prachtig filmpje van een jongen die als droom had om buschauffeur te worden en nu stap voor stap begeleid werd in die richting. Zijn begeleider zat ook aan tafel bij Gijs Wanders en zei mooie dingen als 'Geef vertrouwen, heb hoge verwachtingen, zie de mogelijkheden.'

Allemaal mooi en behartigingswaardig, maar ik zat ondertussen met open mond en grote ogen mee te kijken. Is het idee dat jongeren met een verstandelijke beperking graag willen blijven leren nou echt een nieuw inzicht voor de zorginstellingen die toch overal in het land de dagbesteding organiseren? Moet er over dit onderwerp echt zo'n groots opgezette bijeenkomst worden georganiseerd? Moet de discussie echt gaan over 'begeleiden met je handen op je rug' en dat de essentie van zorg moet zijn 'zorgen dat ze zich kunnen ontplooiën' in plaats van dat de essentie is 'zorgen voor'?

Voor mij waren het allemaal open deuren en ik was er vanuit gegaan dat de meeste zorginstellingen talentontwikkeling ondertussen toch wel als uitgangspunt hebben. Maar blijkbaar is het nodig dat de onderzoeker omstandig ging uitleggen dat juist jongeren met een matige verstandelijke beperking zich prima kunnen blijven ontwikkelen mits begeleiders hun ontwikkeling blijven stimuleren. 'Hun ontwikkeling gaat niet

spontaan, maar de behoefte is er wel, dus maakt de houding van de begeleiding het verschil,' legde hij uit. 'Heb lef, ga uit van hun talenten en neem de tijd.'

In hun waarde

Toen er twee studenten van Spelderholt aan tafel schoven om over hun eigen ervaringen te vertellen, konden alle deelnemers meteen ervaren hoe dat eruit ziet. Beide dames vonden het lastig, waren zenuwachtig en kwamen niet goed uit hun woorden. Gijs Wanders nam uitgebreid de tijd en stelde zijn vragen op een andere manier. Maar vulde niets voor ze in, hij liet ze in hun waarde. Het was heel mooi om te zien, dat beide studenten uiteindelijk prima hun verhaal konden vertellen.

Helaas kon ik niet bij de middagdiscussie in kleine groepjes zijn. Ik mocht ALEZ, onze Bredase Academie voor jongeren met een verstandelijke beperking, presenteren aan een werkgroep van de gemeente. Ik ben daar maar met het onderzoek van Spelderholt begonnen.

09 Toch leren klokkijken

Afgelopen september hadden we als de ouders van Daniël, met het team van ALEZ een gesprek over zijn persoonlijke leerdoelen. Wij kwamen uiteraard met 'in hele zinnen praten' dat al jarenlang ons doel is. 'En klokkijken?' vroeg Patrice, Daniël zijn mentor. 'Zowel analoog als digitaal leren klokkijken is een doel dat voor meer jongeren geldt.'

Ik had er een hard hoofd in. Hoe vaak hadden we nu niet al geprobeerd om hem te leren klokkijken? We hebben al jaren zo'n handige afleesklok in huis hangen. Hoeveel werkbladen 'klokkijken' zou hij al niet hebben gemaakt? Allemaal zonder enig succes, hij kreeg het niet onder de knie.

Maar kunnen klokkijken vergroot zijn zelfstandigheid wel enorm. En 'zo zelfstandig mogelijk worden' is het overall doel van ALEZ. Dus spraken we af om leren klokkijken opnieuw als leerdoel op te nemen. Beetje moegestreden, liet ik het er thuis bij zitten.

Je raadt het natuurlijk al, opeens kan Daniël klokkijken! Zowel digitaal als analoog. Hij weet dat 20.30u half negen is en weet óók dat dat betekent dat hij over een half uur naar bed moet. Ik sta erbij en ik kijk ernaar, vraag me af wat er in zijn hoofd gebeurd is dat het nu opeens lukt. Want waarom nu wel en eerder niet?

Onderwijs op maat

Ik heb daar verschillende antwoorden op. De Montessori-aanhanger in mij roept meteen: 'Zie je wel, je moet onderwerpen blijven aanbieden, z'n gevoelige periode voor de klok en de tijd komt vanzelf een keer. De barricade-moeder in mij zegt: 'Zie je wel, je moet jongeren met het syndroom van Down nooit onderschatten, maar de lat hoog blijven leggen.'

En de oprichtster van ALEZ in mij, ziet haar gelijk bevestigd. Bevestigd dat jongeren met een verstandelijke beperking blijven leren, ook als ze 16+ zijn. Zolang je de lesstof maar op maat in kleine groepjes aanbiedt, laat aansluiten bij hun leefwereld en van context voorziet.

'Het is al half 8', zei Daniël afgelopen zondag toen we met z'n allen aan tafel zaten, zijn grote-broer-de-student was er ook. 'Waarom gaat de tijd soms heel snel? En soms heel langzaam?'

'De tijd gaat altijd even snel, Daan', probeerde ik als antwoord. Maar dat was natuurlijk niet waar. Zal ik de ALEZ-leerkrachten nu vragen om ook lessen filosofie te gaan geven?

10 Kip met de gouden eieren

Ik pakte mijn koffer in. Twijfelend stond ik met die ene fancy broek in mijn handen. Toch maar mee of was het te? Ooit lang geleden, toen ik nog bij de rijksoverheid werkte, mocht ik met enige regelmaat 'op cursus'. Een paar dagen naar een fancy conferentiecentrum om met leuke mensen over mijn werk en mijn persoonlijke ontwikkeling te na te denken.

En nu, twee, drie levens verder, mocht ik weer. Ik was uitgenodigd om mee te doen aan de driedaagse Impact Ondernemers Challenge, samen met andere Bredase ondernemers die hun stempel op de stad willen drukken. Onwennig liet ik dat fancy kledingstuk in de kast en trok een veilige spijkerboek aan.

Impact in de stad

De Impact Ondernemers Challenge is een training speciaal voor Bredase ondernemers die een maatschappelijke missie koppelen aan een businessconcept en hun bedrijf willen laten groeien. In drie dagen gingen we in een soort snelkookpan met elkaar de uitdaging aan om onze impact te vergroten.

Ik was uitgenodigd om mee te doen als voorzitter van ALEZ, onze Academie voor jongeren met een verstandelijke beperking die verder willen leren na het VSO of Pro. Met ALEZ willen we niet alleen impact hebben op de jongeren die bij ons verder leren, maar ook op de stad. Doordat onze jongeren stage lopen bij reguliere bedrijven en organisaties en door onze samenwerking met Curio, zijn onze jongeren onderdeel van de samenleving en voeden ze de stad met hun talenten.

Trainers Farid Darkaoui en Marco den Hartog daagden ons uit om groot te denken. Is 25 jongeren nu echt onze stip op de horizon waar we blij van worden, of moeten we gaan voor 50 of 100? Uitgedaagd door de opdrachten waar ze ons mee aan het werk zetten, maar vooral uitgedaagd door de gesprekken met mijn medechallengers, kreeg de toekomst van ALEZ en de weg die we op moeten, steeds meer vorm.

Vrijdagavond zorgde zorgondernemer Frank Sanders voor het nodige vuurwerk en inspiratie. Hij noemde ALEZ een kip met gouden eieren: 'Wat jullie doen is zo buiten de begaande paden van de gehandicaptenzorg, daar komen veel mensen op af. Zorg dus dat je organisatie op orde is!'

Opmerkingen en aanmoedigingen waar ik die nacht van wakker lag. Want hoe vleidend ook, ik voelde ook de druk. Dus toen zaterdagmiddag 'hotseats' op het programma stonden, greep ik mijn kans. In die hoge stoel voor de groep, vroeg ik iedereen mee te denken met deze vraag: 'Frank zei gisteravond dat 5/6% van de jongeren die nu in de WMO zitten, passen bij ALEZ. Kunnen jullie me helpen met de ingangen hoe ik die jongeren bereik?'

En toen gebeurde er iets bijzonders. Ik kon de denkkraft die loskwam bij de groep letterlijk voelen.

Gewapend met een hele stapel tips, inclusief namen en telefoonnummers, ging ik weer op mijn eigen plek zitten. Om vervolgens mijn ervaring, netwerk en kennis in te zetten bij de hotseat-vragen van de anderen.

Ik kwam zondag doodop, maar met een hoofd en map vol ideeën, voornemens en stappenplannen thuis. Mijn geliefde echtgenoot lachte me hartelijk uit dat ik nu eindelijk overstag was en de meerwaarde had gevoeld van koud douchen. En natuurlijk had ik die fancy broek niet gemist, ook in mijn veilige spijkerbroek had ik buiten de kaders durven denken.

